

RKC

Opsterland

Rapport van het onderzoek naar de
integratie van statushouders
in de gemeente Opsterland

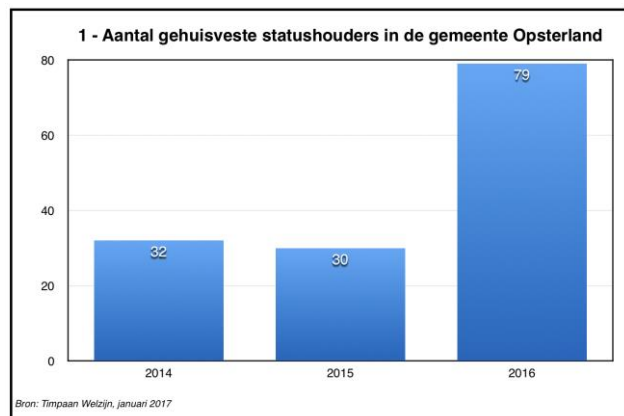
Inhoudsopgave

<i>1 - Inleiding</i>	2
1.1 Aanleiding van het onderzoek	2
1.2 Vraagstelling	2
1.3 Aanpak	2
1.4 Leeswijzer	2
<i>2 - Wettelijke voorschriften voor de integratie van statushouders</i>	3
2.1 De landelijke wet- en regelgeving	3
2.2 De financiële aspecten van de landelijke wet- en regelgeving	5
2.3 Samengevat	6
<i>3 - Gemeentelijk beleid voor de integratie van statushouders</i>	7
3.1 Geformaliseerd, gemeentelijk beleid voor statushouders	7
3.2 Niet-geformaliseerd beleid van de gemeente Opsterland	9
3.3 Samengevat	9
<i>4 - Inventarisatie van de praktijk van de integratie van statushouders</i>	10
4.1 De instroom van statushouders	10
4.2 De huisvesting van statushouders in Opsterland	11
4.3 De maatschappelijke begeleiding door Timpaan	12
4.4 Resultaten van het beleid	14
<i>Hoofdstuk 5 Conclusies & Aanbevelingen</i>	18
5.1 Normenkader	18
5.2 Conclusies	18
5.3 Aanbevelingen	21
<i>Hoofdstuk 6 Bestuurlijke reactie en Nawoord van de rekenkamercommissie</i>	22
6.1 Bestuurlijke reactie	22
6.2 Nawoord van de rekenkamercommissie	26
<i>Bijlage 1 Participatieverklaring</i>	27
<i>Bijlage 2 - Lijst van bronnen</i>	28

1 - Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In het jaargesprek van de rekenkamercommissie met de gemeenteraad stelden enkele fracties de vraag of de integratie van statushouders in Opsterland kon worden onderzocht. Het aantal statushouders dat de gemeente Opsterland van het rijk toegewezen krijgt is de laatste jaren gestegen en in de media is de aandacht hiervoor gegroeid. In de raad had een fractie schriftelijk om meer informatie gevraagd. De rekenkamercommissie heeft vanwege het maatschappelijk belang besloten het door de gemeenteraad gevraagde onderzoek uit te voeren. Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen welk geschreven, en ongeschreven beleid over de integratie van statushouders de gemeente Opsterland heeft geformuleerd, welk beleid wordt uitgevoerd door de gemeente en hoe effectief en efficiënt de uitvoering van het beleid is. Daarbij gaat het ook om de verantwoordelijkheid van de gemeente als regievoerder bij de huisvesting en integratie van de statushouders.

1.2 Vraagstelling

De rekenkamercommissie stelt de volgende centrale vraag en deelvragen:

Welk beleid heeft de gemeente Opsterland voor de integratie van statushouders en wordt dit beleid rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?

1.3 Aanpak

De rekenkamercommissie heeft het onderzoek laten uitvoeren door de leden Frans Haven (lid) en Jellie Rijpma (secretaris). Het onderzoek gaat over de periode januari 2010 tot en met december 2016 en uit dat tijdvak zijn alle gemeentelijke documenten over statushouders bestudeerd. Daarna zijn interviews met ambtenaren, bestuurders en met extern betrokkenen gehouden. Bij de opzet van het onderzoek is overwogen de raad te interviewen, gaandeweg het onderzoek werd duidelijk dat het om de onderzoeksvraag te beantwoorden weinig aanvullende informatie zou opleveren. Voor de beoordeling van de feiten gebruiken we het normenkader dat in het onderzoeksplan staat. Het rapport is aan de ambtelijke organisatie gestuurd om de feiten te controleren. Daarna ging het rapport voor de bestuurlijke reactie op het rapport naar B&W, zie bijlage 3. Het onderzoek startte in november 2016 en eindigde in februari 2017.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de wettelijke voorschriften en in hoofdstuk 3 staat een overzicht van het gemeentelijk beleid van Opsterland. In hoofdstuk 4 wordt de praktijk in Opsterland naast de landelijke en de gemeentelijke regels gelegd. Hoofdstuk 5 begint met een beoordeling van de feitelijke situatie in Opsterland aan de hand van het normenkader, wordt de centrale onderzoeksvraag beantwoord en daarna volgen de conclusies en aanbevelingen.

Deelvragen

1. Heeft de gemeente specifiek beleid ontwikkeld ten aanzien van integratie, acceptatie en participatie van statushouders? Thema's zijn: huisvesting, taal, werk, onderwijs, inburgering en vrijwilligerswerk. Wanneer is volgens de gemeente integratie geslaagd?
2. Hoe wordt beleidsmatig invulling gegeven aan de landelijke regels voor de taakstelling voor het huisvesten van statushouders en hoe wordt hierover verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad? Hoe verhoudt zich dit tot de woonvisie?
3. Met welke organisaties heeft de gemeente Opsterland te maken bij het bepalen en uitvoeren van het beleid?
4. Welke verantwoordelijkheid heeft elk van deze organisaties?
5. Hoe vindt de besluitvorming in, en communicatie tussen, deze organisaties plaats?
6. Wordt het afgesproken beleid uitgevoerd overeenkomstig de afspraken?
7. Welke beleidsvrijheid heeft de gemeente en welke sturings- en controlemaatregelen heeft de gemeenteraad hierop?
8. Hoe doelmatig heeft de gemeente gewerkt, welke kosten zijn gemaakt en verhouden deze zich tot het budget? Zijn er subsidies verstrekt aan de gemeente?
9. Heeft de gemeente Opsterland meer of minder statushouders opgenomen in de jaren tussen 2010 en 2015 dan de rijksoverheid verplichtte? En welke beleidskeuzes liggen hieraan ten grondslag?
10. Welke wettelijke kaders en taakstelling vanuit het rijk zijn van toepassing?

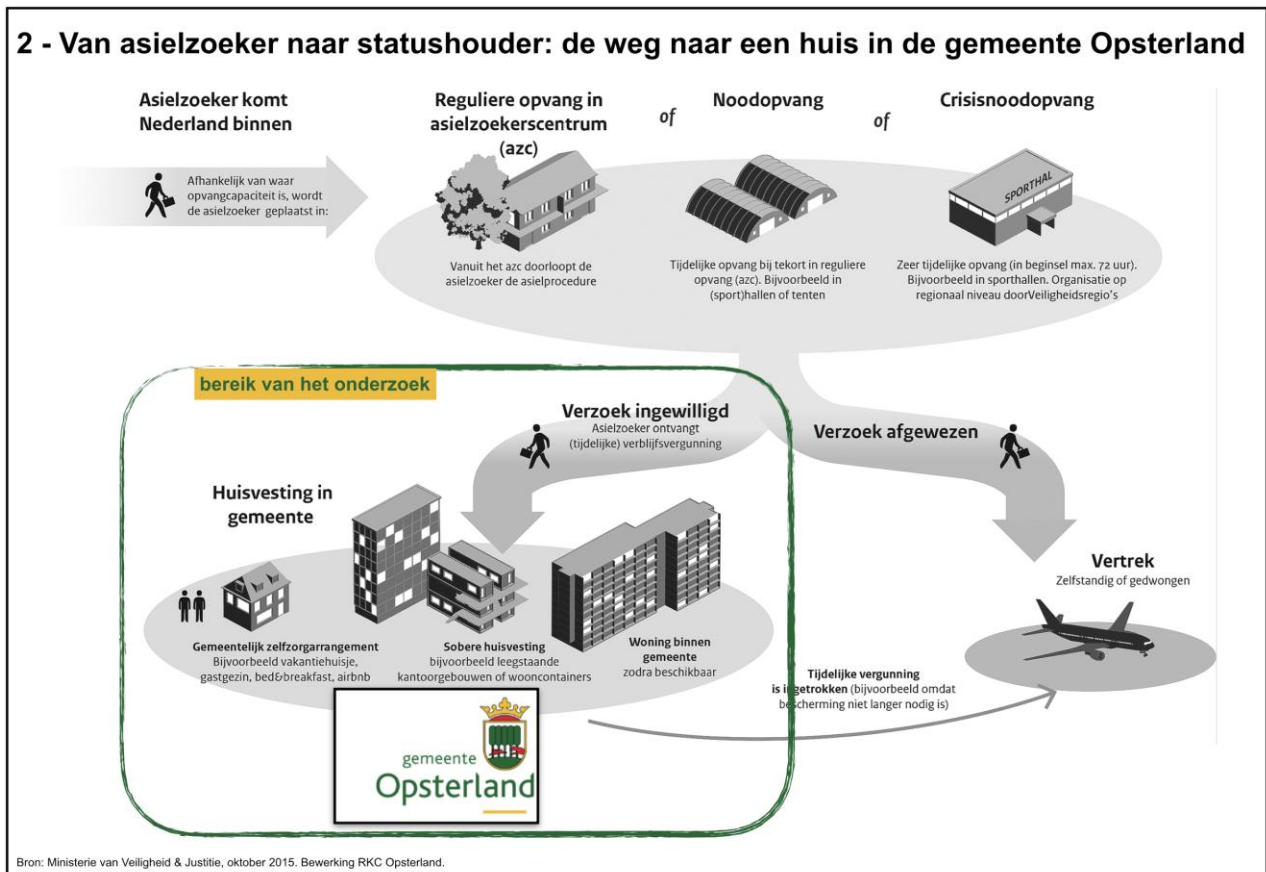
2 - Wettelijke voorschriften voor de integratie van statushouders

In dit hoofdstuk is opgesomd welke landelijke regels van toepassing zijn.

2.1 De landelijke wet- en regelgeving

Een statushouder is een vreemdeling met een verblijfsvergunning voor bepaalde of voor onbepaalde tijd¹. De wetgever spreekt trouwens niet van een statushouder, maar heeft het over een *vergunninghouder*. Omdat het woord statushouder algemeen in de media wordt gebruikt, is in dit rapport voor die term gekozen.

Voordat een asielzoeker een statushouder wordt, legt deze een weg af, die in het schema hieronder staat afgebeeld:

Dit onderzoek richt zich alleen op de statushouders met een tijdelijke of permanente verblijfsstatus vanaf het moment dat het verzoek tot verblijf is ingewilligd. In het figuur hierboven is dat het gedeelte met een groene rand eromheen. Veel beleid rondom asielzoekers en statushouder is landelijk vastgesteld of via het Bestuursakkoord nader uitgewerkt tijdens de crisis met de enorme instroom. Bovenstaand figuur is dan ook voor alle gemeenten in Nederland gelijk en in die periode ter verduidelijking door het ministerie van Veiligheid & Justitie (V&J) gemaakt.

¹ Zie Vreemdelingenwet 2000, artikel 8.

Voor de integratie van statushouders bij gemeenten is de volgende wetgeving van toepassing:

Regeling	Doel v.w.b. statushouders	Actie rijk	Actie gemeente	Actie statushouder
Woningwet 1991 wijziging 2015	Statushouders vallen door hun lage inkomen in de doelgroep van de corporaties en zij moeten woningen verhuren aan statushouders.	n.v.t.	Woonvisie maken en met corporaties jaarlijks een prestatieafpraak maken over het aantal woningen voor statushouders. Zo nodig tijdelijke oplossingen vinden.	n.v.t.
Wet inburgering 2006 wijziging 2012	Statushouders verplichten in te burgeren ² en zo te integreren in de gemeenschap.	Op de DUO-website instituten voor scholing aanbieden en leningen voor de kosten geven. Examens afnemen ³ . Boete van maximaal 1.250 euro geven als na drie jaar het examen niet is gehaald.	Statushouder op weg helpen bij het inburgeren. Dat doet Opsterland via de welzijnsorganisatie Timpaan Welzijn.	Online een cursus zoeken & betalen. Zes examens halen: lezen, schrijven, spreken, luisteren, maatschappijleer, arbeidsmarkt leer. Lening terugbetalen na drie jaar.
Huisvestingswet 2014 wijziging 2016	Statushouders huisvesten naar de taakstelling van het rijk. Automatische urgentie voor een statushouder is sinds 2016 uit de wet verdwenen.	n.v.t.	Statushouders huisvesten volgens de taakstelling.	Aangeboden huisvesting mag een statushouder niet weigeren.
Bestuursakkoord 2015	Het bestuursakkoord heeft als doel aanvullende afspraken te maken tussen rijk en gemeenten om aan de acute noodsituatie [van de hoge asielinstroom] het hoofd te bieden en maatregelen te nemen op de terreinen opvang, huisvesting, participatie en maatschappelijke begeleiding. Ook zijn afspraken gemaakt over onderwijs, zorg en integratie. Het doel: statushouders zo snel mogelijk zelfstandig en volwaardig en gezond mee laten doen, werken of naar school gaan en zo hun bijdrage te leveren aan de Nederlandse samenleving.	Instelling 'regietafels' per provincie, waar de taakstelling per gemeente wordt bepaald. Bij taakverwaarlozing kan de provincie op kosten van de gemeente het plaatsen overnemen. Extra subsidie voor maatschappelijke begeleiding & verbouw van tijdelijke ruimtes	Is verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouder via woningcorporaties. Er mag in een tijdelijke huisvesting worden geplaatst. Maatschappelijke begeleiding regelen. Participatieverklaring door statushouders koppelen aan maatschappelijke begeleiding statushouders.	Participatieverklaring ondertekenen; is nog niet verplicht.
Participatiewet Taaleis 20 maart 2015	Statushouders moeten Nederlands leren om zo sneller financieel op eigen benen te staan.	n.v.t.	De gemeente gaat na of de statushouder de taal beheerst, of daartoe genoeg moeite heeft gedaan. Als de statushouder geen moeite daarvoor doet mag de uitkering met 20% worden gekort tot maximaal 100% als dat na een jaar nog steeds zo is.	Taal op niveau 1F machtig zijn.

De laatste jaren zijn de landelijke regels een paar keer aangepast, strenger geworden: van de statushouder wordt verwacht dat hij meer zelf doet en dat de overheid minder voor de statushouder doet. Tot 2015 kon een statushouder een woning weigeren, maar dat kan niet meer. En waar tot 2014 de **inburgeringscursus** door de gemeente werd uitgezocht en betaald, moet de statushouder nu zelf een opleiding uitzoeken en de kosten van circa €5.000 zelf dragen. De lening die het rijk hiervoor beschikbaar stelt, moet de statushouder zelf aanvragen bij DUO⁴. Nieuw in 2016 is de **Participatieverklaring** die de statushouder moet ondertekenen die hem verplicht om zich aan Nederlandse normen en waarden te houden⁵. Niet ondertekenen geeft de Vreemdelingendienst de mogelijkheid de statushouder de verblijfsvergunning te weigeren. Deze regel wordt naar verwachting per 1 juli 2017 een wet, maar als de gemeente in 2016 hiervoor een plan van aanpak maakt, dan kan ze daarmee nu al een extra vergoeding van €2.000 per statushouder voor maatschappelijke begeleiding krijgen van het rijk. Strenger zijn nu ook de **sancties**: als het inburgeringsexamen niet op tijd wordt gehaald, dan volgt na drie jaar automatisch een boete van €1.000 van uitvoeringsorganisatie DUO. Ook

² Zie memorie van toelichting bij inburgeringswet: resultaatsverplichting versus inspanningsverplichting.

³ Zie <https://www.inburgeren.nl/examen-doen.jsp> - ook voor wie weleens een proefexamen wil proberen te maken; *zou u slagen?*

⁴ DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs, onderdeel van het Ministerie van Onderwijs.

⁵ De volledige tekst van de participatieverklaring die de statushouders moeten ondertekenen staat in bijlage 1.

moet de lening direct worden terugbetaald. Als de statushouder de participatieverklaring weigert te tekenen kan de gemeente een boete van €370 opleggen.

Het rijk heeft de gemeente een belangrijke rol gegeven bij de maatschappelijke begeleiding om de statushouder wegwijst te maken in de regels en daarbij een actieve rol bij het handhaven als de integratie dreigt te mislukken. De gemeente kan met de taaleis uit de Participatiewet een korting op de bijstand tot 100% geven als de statushouder geen moeite doet de Nederlandse taal te leren. De rol van de gemeente is voornamelijk uitvoerend. Het rijk draagt op, financiert en controleert. Bij de integratie van de statushouders in de gemeenschap is de maatschappelijke begeleiding het belangrijkste instrument van de gemeente. De statushouder moet worden begeleid tot volwaardig lid van de gemeenschap, hierbij staat betaald werk centraal. Vanaf aankomst in de gemeente krijgt een statushouder een uitkering en dat is niet de gewenste situatie. De gemeente maakt de nieuwkomers daarom zo snel als ze kan wegwijst in de gemeente en daarna helpt ze bij de start van de inburgering. De gemeente bevordert dit door te helpen bij het zoeken van een opleiding daarvoor.

3 - Maatschappelijke begeleiding:

- **Praktische hulp:** Ondersteuning en coaching bij het regelwerk ten aanzien van wonen, zorg, werk, inkomen, verzekeringen, onderwijs en overige basisvoorzieningen en kennismaking met de lokale samenleving (bijvoorbeeld hulp bij inschrijvingen, aanvraag uitkering, openen bankrekening en betalen rekeningen, huur, verzekeringen, algemene levensbehoeften en praktische bewegwijzering in de buurt; weten waar gemeentehuis en politiebureau etc. zijn)
- **Hulp bij start inburgering:** Informatie over het inburgeringstraject, praktische hulp bij het inschrijven voor een inburgeringscursus waar nodig.
- **Stimuleren van participatie en integratie:** Begeleiding en coaching ten behoeve van een actieve en positieve inzet van de asielgerechtigde om in de Nederlandse samenleving te kunnen participeren. Hierbij staat de toeleiding naar **betaald werk centraal**. Daarnaast wordt gedacht aan kennismaking met lokale (maatschappelijke) organisaties, zoals buurthuizen, vrijwilligersorganisaties, bibliotheek & verenigingen.
- **Uitvoering van het participatieverklaringstraject:** Het verzorgen van een inleiding, nadere begrippen en de tekst van de participatieverklaring (bijvoorbeeld d.m.v. een workshop en/ of gesprek over de Nederlandse kernwaarden en spelregels van circa een dagdeel) en het aanbieden van de landelijke participatieverklaring (in het Nederlands) ter ondertekening

Bron: Bestuursakkoord asiel november 2015, ledenbrief VNG

2.2 De financiële aspecten van de landelijke wet- en regelgeving

Drie van de vijf regelingen op pagina 4 hebben financiële gevolgen voor de gemeente en de statushouder:

Naam wet	Rijk	Gemeente	Statushouder
Wet inburgering 2006 <i>wijziging 2012</i>	Subsidie maatschappelijke begeleiding tot €4.430 per statushouder. Geld aan statushouder lenen (maximaal €10.000) voor de cursus via DUO.	Maatschappelijke begeleiding Participatieverklaring	Cursus €2.500 - €7.200. Examengeld €250. Boetes €1.250 maximaal. Lening terugbetalen als het examen na 3 jaar niet is gehaald. Na slagen wordt de lening kwijtgescholden.
Bestuursakkoord 2015	Subsidies voor verbouwingen voor tijdelijke huisvesting. Naar voren halen vergoedingen (kasschuif).	Vergoedingen uit de participatiewet zoals bijzondere bijstand, eigen deel bijstand. Kosten WMO en jeugdzorg. Zelf huisvesting opzetten.	Boete €370 bij niet tekenen participatieverklaring.
Participatie wet	n.v.t.	n.v.t.	Korten op de uitkering tussen 20% en 100% als de Nederlandse taal niet wordt geleerd.

De landelijke overheid verstrekt voor de huisvesting en de inburgering financiële bijdragen aan de gemeente. Als statushouders geen betaalde baan vinden, dan zijn de kosten van de bijstandsuitkering deels voor eigen rekening van de gemeente. Door het Bestuursakkoord is het nu mogelijk om tot vier alleenstaande statushouders samen in een eengezinswoning te plaatsen, een maatregel met het oog op het grote aantal alleenstaande mannelijke asielzoekers. Als de gemeente hiertoe overgaat, dan is de *kostendelersnorm* van toepassing, waardoor er een korting op de uitkering volgt omdat de woonkosten gedeeld moeten worden.

2.3 Samengevat

Samengevat is de wettelijke taak van de gemeente bij de opvang van statushouders:

1. In de **woonvisie** prestatieafspraken opnemen met de woningcorporaties over het aantal statushouders dat door de corporaties moet worden gehuisvest. Zelf nagaan of andere oplossingen nodig zijn.
2. **Maatschappelijke begeleiding** voor de nieuw ingekomen statushouders regelen.
3. Zorgen dat de statushouders de **participatieverklaring** tekenen.
4. Nagaan of de statushouders de **Nederlandse taal** machtig zijn en hen eventueel korten op de bijstand.

De gemeente is dus: verantwoordelijk voor de huisvesting (punt 1) en voor de integratie (punt 3, 4 en 5) van de statushouders. In hoofdstuk 3 staat het gemeentelijke beleid in de gemeente Opsterland voor deze twee terreinen.

Sinds 2013 is de wetgeving ingrijpend aangepast, het onderzoek richt zich daarom met name op de praktijk in Opsterland in de jaren 2014 - 2016 omdat toen de huidige wetgeving gold.

3 - Gemeentelijk beleid voor de integratie van statushouders

Het college van Opsterland kiest voor integraal beleid voor alle inwoners van de gemeente en onderscheidt geen doelgroepen in het beleid zoals jongeren, ouderen of in het geval van dit onderzoek: statushouders. In andere gemeenten is in de afgelopen jaren vanwege de specifieke problemen van statushouders, wel apart beleid gemaakt, zoals bijvoorbeeld in Leeuwarden en De Fryske Marren. Statushouders worden *na één jaar maatschappelijke begeleiding* beschouwd als zelfredzame inwoners van Opsterland. In dit hoofdstuk staat welk geformaliseerd, officieel door raad of college vastgesteld beleid, en niet-geformaliseerd beleid er in Opsterland is. Het eerste volgt uit documenten, het tweede uit interviews.

3.1 Geformaliseerd, gemeentelijk beleid voor statushouders

Het onderzoek naar gemeentelijke beleid richt zich op de twee onderdelen: de huisvesting en de maatschappelijke integratie.

3.1.1 Gemeentelijk beleid voor de huisvesting van statushouders

Het college van de gemeente Opsterland heeft vanaf 2002 beleid in de vorm van een *woonplan* voor de woningcorporaties. Dit is echter geen woonvisie in de zin van de Woningwet 2015. Omdat het document 14 jaar oud is, staan er geen actuele plannen in over hoe Opsterland de taakstelling van het rijk om statushouders te huisvesten, aanpakt. In 2016 is door het college een startnotitie aan de gemeenteraad gestuurd waarin is uitgewerkt hoe het college van de gemeente Opsterland een woonvisie wil maken⁶.

Vanwege de landelijke problemen met de opvang van statushouders is in 2015 in het Bestuursakkoord een aantal afspraken tussen de gemeenten en het rijk gemaakt over o.m. de huisvesting van statushouders. De afloop hiervan wordt per provincie gevolgd aan een 'provinciale regietafel'. In Friesland is de provincie in vieren gedeeld met elk één deelnemer aan de regietafel. De burgemeester van Opsterland is namens zuidoost Friesland deelnemer. Naast de huisvesting en de verdeling van statushouders over de gemeenten, wordt hier ook over opvang van asielzoekers en noodopvang besloten. Maandelijks krijgt het college en de raad een brief hierover.

3.1.2 Gemeentelijk beleid voor de integratie van statushouders

Integratie door de gemeente wordt door landelijke overheid "wettelijke begeleiding" genoemd. Deze wettelijke taak van de gemeente wordt door het rijk vergoed en daarmee kan de gemeente een welzijnsorganisatie inhuren. Het college vroeg Timpaan Welzijn (vanaf nu: Timpaan) en Vluchtelingenwerk Noord - Nederland een offerte, en koos voor de eerste. De keuze werd vooral gemaakt vanwege hun *gekantelde werkwijze*; een vluchteling wordt een jaar geholpen door Timpaan en zo klaargestoomd om daarna op eigen benen te staan en daarna gebruik te kunnen maken van de reguliere voorzieningen in de gemeente. De begeleiding van Timpaan is erop gericht de statushouder te helpen met alles rondom huren, inschrijven bij de gemeente, een uitkering aanvragen, de inburgering beginnen en andere praktische zaken. Er zijn geen specifieke doelstellingen geformuleerd over wat de statushouder moet hebben bereikt na de 12 maanden begeleiding, behalve zelfredzaam zijn. Dit is met Timpaan in de beschikking zo afgesproken.

⁶ De woonvisie is door het externe bureau RIGO gemaakt en in is het voorjaar 2017 door het college naar de gemeenteraad gestuurd.

3.1.3 Gemeentelijk beleid uit andere beleidsdocumenten

In de **begrotingen** is weinig of geen aandacht voor de statushouders: de gemeente Opsterland neemt zich voor *“de mensen uit andere culturen in onze samenleving op te nemen: inburgeren en participeren”*. Daartoe biedt ze een *“pakket ondersteunende en inburgering- en participatiebevorderende voorzieningen”* aan⁷. In de begroting 2017 is de opgelegde taakstelling van het rijk als doel genoemd, maar een apart budget of plan is hiervoor niet genoemd.

In het **Beleidsplan De drie decentralisaties 2015 - 2018** is wel aandacht voor statushouders. Hierin staat dat de nadruk bij de inburgering moet liggen op de beheersing van de Nederlandse taal. Opgemerkt wordt dat de inburgeraar zelf verantwoordelijk is voor de cursus zoeken, de cursus volgen en het aanvragen van examens. Door de gemeente worden aanvullende voorzieningen aangeboden: taalmaatjes, landelijke taalhuizen en een taalcafé.

In het **Raadsvoorstel Opvang Vluchtelingen** uit 2015 staat herhaald dat het college in het buurtschap Oud Beets, in een zorgboerderij 16 alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV's) op wil vangen. Dit in antwoord op een vraag van het COA of dat in Opsterland zou kunnen. De AMV's staan tot hun 18e verjaardag onder toezicht van het Nidos⁸, die als hun wettelijk voogd optreedt. De AMV's lenen zich voor groepsgewijze opvang en tellen mee in de taakstelling voor te huisvesten statushouders van het rijk. De AMV's zijn in 2016 in Opsterland komen wonen...

In antwoord op een vraag van een raadslid in mei 2016 om meer informatie over de integratie, stuurt het college in oktober 2016 een **brief aan de raad** met de uitgangspunten van de aanpak van integratie:

1. Maatwerk: de individuele situatie is bepalend voor de inzet;
2. De nieuwkomer speelt zelf een grote rol in wat hij wil bereiken en hoe hij daar denkt te komen;
3. Bevorderen van de zelfredzaamheid;
4. Activering vanaf het begin;
5. Dualiteit van trajecten: taalonderwijs speelt altijd een rol. Het voldoende beheersen van de taal is echt een randvoorwaarde en heeft hoge prioriteit;
6. Positieve integratie-boodschap: niet vanuit het moeten maar het willen;
7. Het in te zetten traject kent een duidelijk einddoel en is gericht op het beëindigen van de periode van extra begeleiding. Maatwerk hierin is mogelijk, maar er komt een moment dat een nieuwkomer van dezelfde (steun)structuren gebruik moet maken als andere inwoners van Opsterland.

⁷ Begroting 2011, p17.

⁸ Nidos voert als onafhankelijke (gezins-)voogdijinstelling, op grond van de wet, de voogdijtaak uit voor Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen. Deze taak wordt uitgevoerd door professionals die, met respect voor de eigen culturele achtergrond van de jongere, vanuit betrokkenheid en met specifieke deskundigheid het belang van de individuele jongere centraal stellen, de regie voeren over zijn ontwikkeling naar zelfstandigheid en ingrijpen wanneer die ontwikkeling op enigerlei wijze dreigt te stagneren.

3.2 Niet-geformaliseerd beleid van de gemeente Opsterland

Voor het onderzoek werden bestuurders en ambtenaren van de gemeente en medewerkers van Timpaan, WoonFriesland en Vluchtelingenwerk geïnterviewd. Hieruit bleek dat werkende weg in de afgelopen jaren beleid is ontstaan in de vorm van praktische afspraken bij de gemeente en de instellingen. Van deze afspraken is geen geformaliseerd beleid gemaakt door het college en/of de gemeenteraad:

Beleid	Doelstelling
Alleen statushouders vestigen in grotere dorpen.	De voorzieningen in grotere dorpen zijn uitgebreider, er zijn meer huurwoningen. Het draagvlak onder bevolking wordt groter verwacht dan in de kleine dorpen.
Ondanks wettelijke mogelijkheid worden er geen vier alleenstaande mannen in 1 huis geplaatst.	Voorkomen dat er te weinig draagvlak is bij omwonenden. Er zijn bovendien genoeg huizen.
Zoveel mogelijk en actief op zoek gaan naar gezinnen in plaats van alleenstaanden.	Draagvlak voor gezinnen is groter. Gezinnen tellen sneller op in de taakstelling. Minder huizen en bijstandsuitkeringen nodig dan bij alleenstaanden.
Als gezinshereniging wordt verwacht, dan krijgt een alleenstaande statushouder bij voorkeur direct een eengezinswoning.	Voorkomen dat een statushouder twee keer moet verhuizen en wennen aan de omgeving.
Corporatie schat in of de plaatsing van een statushouder in een bepaalde straat wenselijk is in verband met acceptatie.	Voorkomen dat er te veel statushouders bij elkaar worden geplaatst en zo de acceptatie wordt ondermijnd.
Werkloze statushouders krijgen extra aandacht van de dienst Werk & Inkomen.	Voorkomen dat alle statushouders in de bijstand blijven.
Nieuwkomers worden de eerste zes maanden met rust gelaten	Statushouders de tijd geven zich aan te passen aan hun nieuwe situatie, ze hoeven niet direct op zoek naar een baan en aan de sollicitatieplicht te voldoen.
Jonge statushouders stimuleren om een opleiding te volgen en studiefinanciering aan te vragen.	Een goede toekomst te vinden.
Garant staan voor statushouder met een betalingsregeling.	Zorgen dat een statushouder uit de financiële problemen komt die door onkunde is ontstaan.
Geen kortingen op de uitkering geven aan statushouders die geen Nederlands leren	Onbekend.

3.3 Samengevat

De gemeente Opsterland heeft voor de maatschappelijke begeleiding wel eigen beleid geformuleerd: een gekantelde werkwijze via een externe welzijnsorganisatie met als doel dat na 12 maanden de statushouders de weg in de gemeente kunnen vinden met behulp van een eigen sociaal netwerk. Daarnaast is er werkende weg niet-geformaliseerd beleid ontstaan.

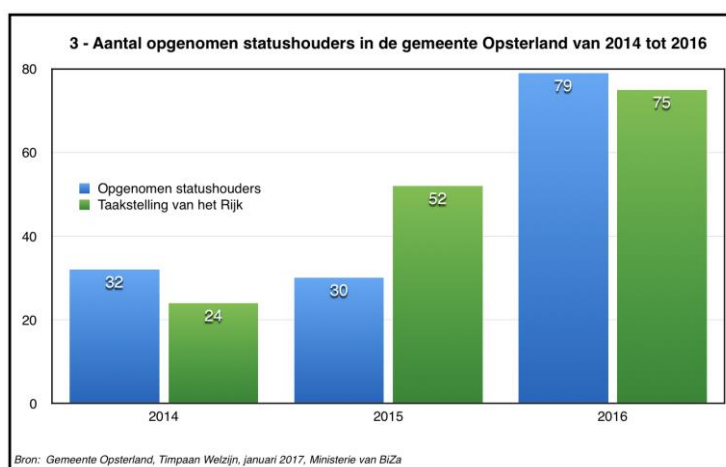
4 - Inventarisatie van de praktijk van de integratie van statushouders

Het college en de raad van Opsterland hebben weinig beleid geformaliseerd, waardoor vooral is onderzocht of aan de landelijke regels wordt voldaan:

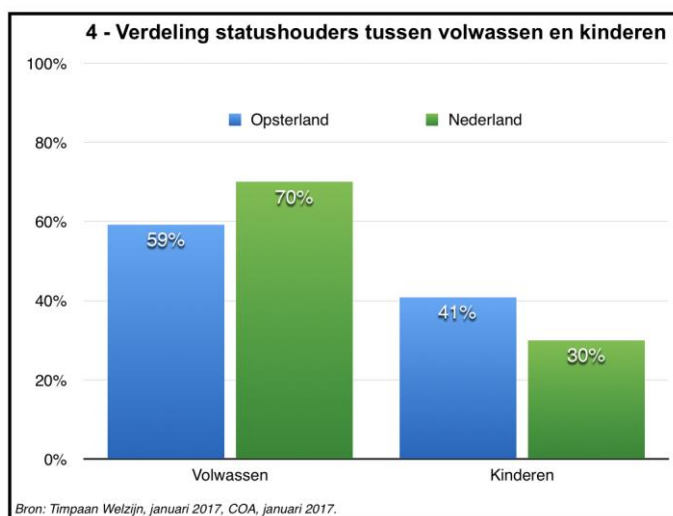
1. huisvesten van statushouders volgens de opgave die de regionale regietafel oplegt;
2. zorgen voor maatschappelijke begeleiding met daarbij de volgende regels:
  - statushouders een opleiding tot inburgering laten afronden;
  - statushouders een participatieverklaring laten tekenen;
  - statushouders in het eigen onderhoud laten voorzien of anders een uitkering geven.

4.1 De instroom van statushouders

Van de statushouders die in Opsterland komen wonen, wordt door de gemeente geen aparte administratie bijgehouden. Een sluitend overzicht van de instroom in de onderzochte jaren kon door hen niet worden gegeven. Wel beschikbaar was deze beperkte dataset, afkomstig van Timpaan:

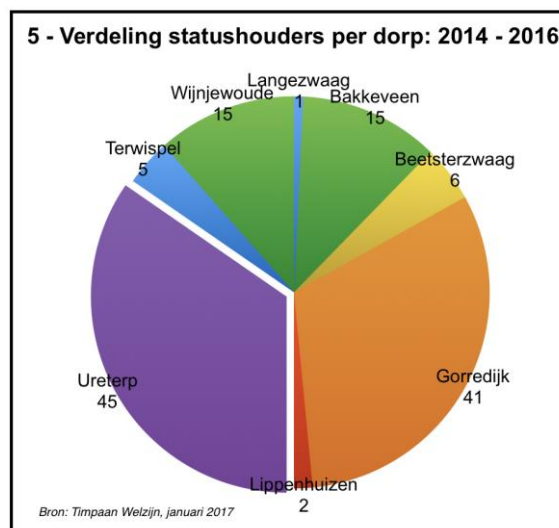
In 2015 werd de taakstelling niet gehaald, in 2014 en 2016 werd de taakstelling overtroffen. In de laatste drie jaar zijn 141 statushouders in Opsterland komen wonen. De gemeente zet zich vooral in om zoveel mogelijk gezinnen met kinderen te huisvesten omdat ze allemaal meetellen in de taakstelling, terwijl het aantal woningen en uitkeringen beperkt blijft. Dit beleid leidde ertoe dat 41% van de statushouders sinds 2014 kinderen zijn:

Het beleid van het college om vooral kinderen op te vangen is succesvol, zo blijkt een vergelijking van de cijfers tussen Opsterland en Nederland als geheel. In Opsterland is 41% van de statushouders een kind, in heel Nederland is dat 30%.

4.2 De huisvesting van statushouders in Opsterland

De vestiging van statushouders begint met de beschikbaarheid van een huurwoning van één van de twee corporaties die elk naar rato van het bezit huurwoningen beschikbaar stellen: Elkien 70% en WoonFriesland 30%. In het Taakstelling volgsysteem van het COA staat hoeveel statushouders Opsterland per halfjaar moet plaatsen. Het COA wijst een statushouder aan een gemeente toe, die de corporatie vraagt een woning beschikbaar te stellen. In overleg met hen wordt bepaald of er een alleenstaande of een gezin in de woning kan worden geplaatst, dit vanwege het gezamenlijk ingeschatte draagvlak in de buurt. Alleenstaanden worden veelal in appartementen met één slaapkamer geplaatst en gezinnen in eengezinswoningen. De ambtenaren vragen proactief bij het COA naar grotere gezinnen. Een groot gezin telt flink aan in de aantallen zodat minder huizen nodig zijn voor enkel alleenstaanden. In Opsterland wonen in een zorgboerderij 12 alleenstaande *minderjarige* vluchtelingen. Het COA heeft dit met Nidos geregeld. Dit verloopt tot nu toe naar wens, de kinderen gaan naar school, ze hebben een voogd en worden begeleid. De gemeente heeft nog geen oplossing voor de mogelijke problemen die kunnen ontstaan na hun 18e verjaardag, wanneer de voogdij van Nidos eindigt en ze op zichzelf zijn aangewezen. Het college denkt na over een oplossing hiervoor.

Bijna twee derde van de statushouders wonen in Ureterp, Gorredijk en Beetsterzwaag. In kleinere dorpen wonen vrijwel geen statushouders. De medewerking van gemeente en van de inwoners bij de vestiging van de statushouders volstaat in de ogen van corporaties. Dorpsbelangen en inwoners hebben vooraf bij informatiebijeenkomsten wel vragen, vooral naar eventueel langere wachttijden voor niet-statushouders, maar volgens WoonFriesland is de vrij korte wachttijd van 36 weken in Opsterland nauwelijks langer geworden door de vestiging van de statushouders en heeft het ook niet tot problemen bij omwonenden in de buurt geleid. Statushouders verhuizen tot nu toe weinig. WoonFriesland registreert waar de statushouders wonen en weet dat ze niet vaker dan anderen een huurachterstand hebben. Dat komt deels doordat de corporatie al na één maand achterstand in actie komt en omdat Timpaan de eerste maanden hierbij helpt. Huisuitzettingen zijn niet voorgekomen. Wel ziet WoonFriesland dat na de periode van 12 maanden begeleiding van Timpaan soms een lacune ontstaat. Voor een betere integratie in de buurt is een langere periode te overwegen, waarin ze wordt uitgelegd hoe ze bijvoorbeeld een huis en een tuin moeten onderhouden, zo stelt men.

Als de gemeente minder statushouders huisvest dan het rijk eist, dan worden de kosten daarvan vanaf 2017 op de gemeente verhaald⁹. Hierover heeft de gemeente een vraag aan het COA

Huisvesting vergunninghouders

BEETSTERZWAAG Opsterland heeft bedenkingen bij het wetsvoorstel dat gemeenten voortaan moeten meebetalen aan de opvang van statushouders bij het COA, wanneer ze zelf niet voldoende huisvesting bieden voor statushouders. Het COA heeft regelmatig te maken met gebrekkige doorstroom van statushouders naar reguliere woningen. Gemeenten zijn jaarlijks verplicht een centraal vastgelegd aantal statushouders in de gemeente te huisvesten. Wanneer gemeenten niet aan deze verplichting voldoen, blijven statushouders noodgedwongen in de dure COA-opvang. Om gemeenten te stimuleren meer werk te maken van het vinden van geschikte huisvesting wil het Rijk deze 'boetes' uitdelen. In een reactie op dit voorstel kaatst Opsterland de bal flijntjes terug naar het COA. Het COA is namelijk ook lang niet altijd in staat om vluchtelingen te leveren wanneer gemeenten wel huisvesting beschikbaar hebben. Ook gezinsherenigingen laten lang op zich

wachten, vindt Opsterland. Ze vraagt of gemeenten de gemaakte kosten in deze gevallen dan ook kan declareren bij het COA. Ook het feit dat de nieuwe wet met terugwerkende kracht wordt ingevoerd valt niet in goede aarde. Tot slot vindt Opsterland dat de nieuwe wet belemmerend werkt op de samenwerking van gemeenten om statushouders op te vangen. Door de nieuwe wetgeving kan volgens Opsterland tussen gemeenten een strijd ontstaan.

Bron: Sa! 1 december 2016

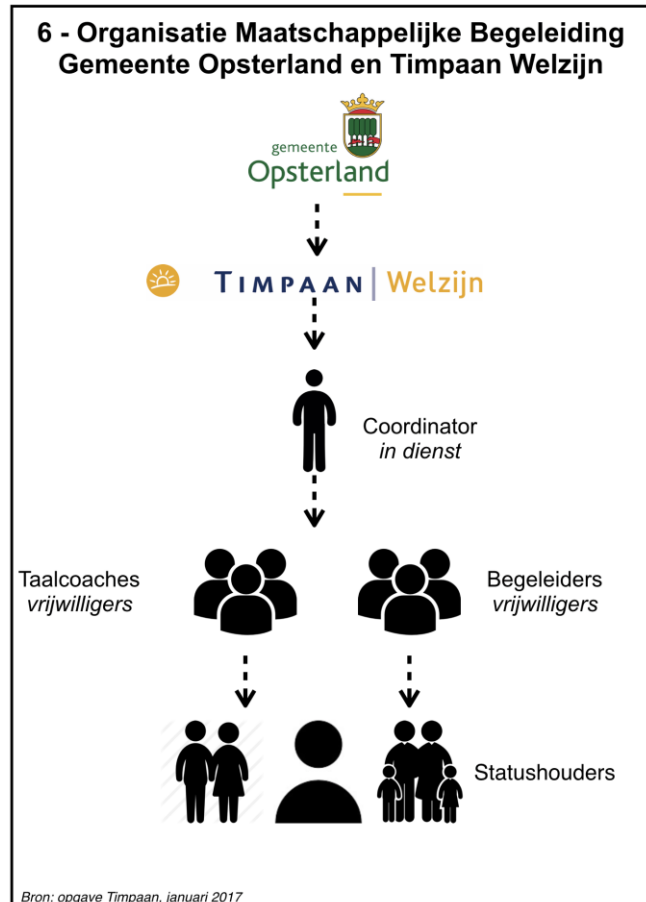
⁹ Tijdens het onderzoek lag deze wet in de 2e Kamer. Op 23 februari is de wet aangenomen.

gesteld, omdat het omgekeerd ook voorkomt dat er geen statushouders zijn, terwijl er al een huis beschikbaar is waarvoor huur moet worden betaald. Het antwoord van COA heeft de gemeente nog niet ontvangen.

4.3 De maatschappelijke begeleiding door Timpaan

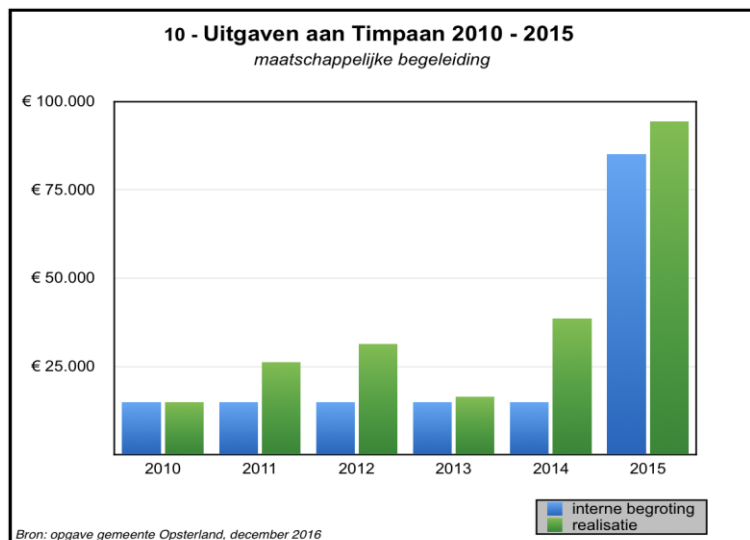
Als de statushouders eenmaal in Opsterland wonen, zorgt de gemeente voor de begeleiding van de nieuwkomers om ze te integreren. Voor de uitvoering hiervan is *Timpaan Welzijn* gecontracteerd. Zij hebben een coördinator in dienst die de vrijwilligers aanstuurt en zij begeleiden de individuele statushouders. Het kost Timpaan in tegenstelling tot sommige andere gemeenten, geen moeite vrijwilligers te vinden. Er is nu een groep van 32 vrijwilligers in Opsterland actief. Om vrijwilliger te kunnen worden is digitale vaardigheid en inlevingsvermogen in vluchtelingen nodig. Vrijwilligers krijgen elke acht weken groepsintervisie. In deze bijeenkomsten wordt kennis door experts gedeeld over bijvoorbeeld belastingen of gemeentelijke zaken.

Timpaan heeft een werkwijze waarbij **enerzijds** de formele zaken zoals de vele formulieren bij instanties als corporatie, gemeente, scholen, energiemaatschappij etc. worden geregeld. Statushouders worden door de gemeente de eerste zes maanden onder beperkte financiële curatele geplaatst: de huur wordt automatisch ingehouden. Daarna moet de statushouder zelf zijn financiën regelen. Dit lukt niet altijd, soms zijn er binnen 12 maanden al serieuze financiële problemen die moeten worden opgelost door Timpaan. De oorzaak hiervan is dat sommige statushouders niet aan een giraal systeem zijn gewend. Ze halen de uitkering direct van de bank, wat bij automatische afschrijvingen voor de vaste lasten tot problemen met flinke consequenties kan leiden. Timpaan zorgt voor inschrijving van de kinderen op een school. De leerplichtambtenaar controleert dit.

Anderzijds wordt direct gewerkt aan het opzetten van een *ondersteunend netwerk*. Daarmee wordt bedoeld: mensen om hen heen, die met de problemen van alledag kunnen helpen: burens, vrienden, collega's en kerken. Omdat na 12 maanden de ondersteuning van Timpaan stopt, moet de statushouder voor die tijd het eigen netwerk rond hebben, om zo zelf de juiste instanties kunnen vinden. Deze termijn is door de gemeente bepaald en is in de ogen van Timpaan soms kort voor een effectieve maatschappelijke ondersteuning. Andere gemeenten hanteren een langere periode van bijvoorbeeld twee jaar. Omdat na één jaar nog niemand de examens voor de basisbeheersing van de Nederlandse taal heeft gehaald, is het ook de vraag of de statushouders dan al in staat zijn de informatie die alleen in het Nederlands beschikbaar is, te begrijpen. Het college heeft Timpaan de opdracht gegeven na 12 maanden de begeleiding te voltooien. Wanneer de integratie niet lukt, dan volgt altijd overleg tussen Timpaan en de gemeente. Maatwerk is dan geen probleem en de overdracht van dossiers die na deze periode aandacht nodig hebben aan het gebiedsteam, verloopt rimpelloos - dit is tot nu circa vijf keer gebeurd. De vrijwilliger sluit de begeleiding met een gesprek af maar houdt daarna bijna altijd contact met de statushouder, dan echter niet meer in de rol van begeleider van Timpaan, maar

vanuit de onderlinge band. De gemeente overlegt regelmatig met Timpaan over de voortgang van de activiteiten, meestal mondelingen soms schriftelijk. Het jaarverslag van Timpaan informeert over het aantal woningen dat is toegewezen, het aantal statushouders dat is geplaatst en de voortgang van de begeleiding. Een inhoudelijke rapportage over de bereikte integratie wordt echter niet verstrekt. Ook wordt na, bijvoorbeeld twee of drie jaar niet geëvalueerd, hoe het met de opleiding en het vinden van werk van de statushouders is afgelopen. De subsidies aan Timpaan komen ten laste van de interne begroting

“Minderheden”. In de jaren 2010 - 2015 werd begroot dat €159.495 aan Timpaan kon worden uitgegeven. Uit de verantwoording blijkt dat de gemeente €221.710 aan de welzijnsorganisatie betaalde, een overschrijding van €62.215 of 39%. De begrote bedragen waren in de jaren 2010 tot en met 2014 precies gelijk: €14.899. Ondanks de jaarlijkse overschrijding werd het budget niet veranderd tot de begroting van 2015.

4.3.1 De inburgeringscursus en opleidingen

Een belangrijk onderdeel van de maatschappelijke begeleiding is het zoeken naar een opleiding voor de verplichte inburgering van de statushouder. Tot en met 2013 deed de gemeente dat, maar nu moet de statushouder dat zelf doen en in de praktijk helpt Timpaan daarbij. De keuze is tussen het Friesland College of Vluchtelingenwerk en beide hebben een korte wachttijd. Een knelpunt bij de opleidingen is dat die tot drie dagdelen per week is beperkt, terwijl sommige statushouders meer en sneller zouden willen studeren. Dat de groepen niet gesplitst worden naar niveau is ook vaak lastig voor de betere leerlingen. Het volgen van een beroepsopleiding is een probleem: omdat hiervoor geen beleid is kan een beloftevolle statushouder met een bijstandsuitkering moeilijk een opleiding starten, zie het kader. Het college denkt hier wel over na, maar er is nog geen oplossing voor. Na de grote instroom van vorig jaar is het aantal mensen waarvoor dit speelt, waarschijnlijk groter geworden.

In Opsterland verzorgt Timpaan taalcafé's en heeft meer dan 30 taalcoaches beschikbaar die de statushouders helpen bij het leren van Nederlands. Niet iedere statushouder heeft een taalcoach: het is vrijwillig. Alle statushouders hebben in de begeleidingsperiode een inburgeringscursus *gevonden* maar binnen de begeleidingsperiode van Timpaan kan de driejarige cursus niet worden voltooid. Timpaan heeft dus geen zicht op het halen van de zes voorgeschreven examens. Het is aan DUO om na drie jaar te controleren of het examen is gehaald en dan kunnen zij de statushouder een boete geven en de lening terugvorderen. De gemeente heeft hierover geen enkele informatie geregistreerd en weet alleen incidenteel hoe het met de opleidingen van de statushouders is gesteld.

Statushouder M. is 26 jaar oud en woont sinds kort in Ureterp alleen in een eensgezinswoning in afwachting van de hereniging met zijn gezin van vrouw en drie kinderen. Hij is voortvarend met de inburgering gestart en daarnaast wil hij een MBO-opleiding tot lasser doen. Dat lukt echter niet. Hij zou z'n bijstandsuitkering verliezen en een lening voor de studie moeten afsluiten. Dan vooraf collegegeld betalen en boeken kopen lukt niet. M. begrijpt het niet en de gemeente heeft geen beleid om hem te helpen. Hij volgt nu geen opleiding en houdt zijn bijstand dan maar.

4.3.2 De participatieverklaring

Het college heeft in december 2016 een plan van aanpak naar het ministerie V&J gestuurd over de participatieverklaring. Hierdoor heeft Opsterland recht op een extra bijdrage van het rijk van circa €2.000 per statushouder in 2016. Timpaan en het college hebben hiervoor een traject ontwikkeld waarbij statushouders geacht worden workshops te volgen op de vier onderdelen van de verklaring (vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie). Het project moet nog beginnen.

4.3.3 De bijstandsuitkering

Timpaan en het college kennen een enkel voorbeeld van een statushouder die het is gelukt een baan te vinden tijdens de begeleidingsperiode. Vrijwel alle statushouders hebben dus geen betaald werk. Met de nodige moeite van Timpaan kan een statushouder soms als vrijwilliger bij een instelling beginnen om ervaring op te doen. Tijdens de begeleiding door Timpaan is hun indruk dat de gemeente flexibel is en niet direct druk uitoefent om betaald te werk te zoeken.

Voor statushouders is er geen apart beleid om ze aan het werk te krijgen. Alle statushouders beginnen in de bijstand en moeten zelf op zoek naar werk. De gemeente heeft vanuit de Participatiewet hierbij *wel* een rol en een mogelijkheid dit te volgen en ook om boetes uit te delen. Van deze mogelijkheid tot nu toe wordt geen gebruik gemaakt. Ofschoon ongeveer de helft van de statushouders moeite lijkt te hebben met de opleiding Nederlands, heeft niemand nog een korting op de uitkering vanwege de taaleis gekregen. Er zijn intern geen afspraken gemaakt over boetes uitdelen bij het niet nakomen van de wet taaleis voor statushouders.

Het college moet jaarlijks rapporteren aan het ministerie van Sociale zaken hoe zij het aantal bijstandsontvangers wil laten dalen in de gemeente. Nu de economie aantrekt zou het kunnen dat de groep van bijstandsgerechtigden daalt, maar dat dit niet geldt voor de groep statushouders. Als dat zo is, dan zal het college nagaan wat de oorzaak hiervan is en apart beleid *overwegen*.

4.4 Resultaten van het beleid

Het doel dat het college zichzelf stelde voor integratie van statushouders is: *“... duidelijk einddoel en is gericht op het beëindigen van de periode van extra begeleiding. Maatwerk hierin is mogelijk, maar er komt een moment dat een nieuwkomer van dezelfde (steun)structuren gebruik moet maken als andere inwoners van Opsterland.”*¹⁰. Hoe zijn de resultaten?

4.4.1 De maatschappelijke integratie van statushouders

De gemeente Opsterland voldoet in 2016 ruimschoots aan de opgelegde taakstelling voor huisvesting, terwijl de wachttijd voor huurhuizen niet is gestegen. Alle statushouders krijgen de maatschappelijke begeleiding die is afgesproken en waarvoor ook meer dan voldoende vrijwilligers beschikbaar zijn. De praktische inburgering van de statushouders in de Nederlandse samenleving is hiermee gestart. Alle kinderen van statushouders en alleenstaande minderjarige statushouders gaan naar school. In de buurten en de dorpen waar de statushouders wonen zijn geen problemen met omwonenden gemeld. Statushouders wacht daar een warm welkom en worden bij veel activiteiten in de dorpen en buurten betrokken. Alle statushouders krijgen een uitkering en schrijven zich voor een inburgeringscursus bij een erkende instelling in. De sfeer in het gemeentehuis over statushouders op het gemeentehuis is positief. De wil om bij problemen oplossingen te vinden is bij de gemeente, de corporaties en de welzijnsorganisatie groot. Op een handvol gevallen na, lijkt de maatschappelijke integratie na de periode van 12 maanden gelukt. De mensen die op een naturalisatiedag komen bevestigen dat ze door de bevolking warm worden opgevangen. Het college heeft kortom een beeld dat de maatschappelijke integratie van statushouders succesvol is.

¹⁰ Brief aan de raad, oktober 2016

4.4.2 De integratie van statushouders na 12 maanden

De vraag is of de integratie hiermee inderdaad *volledig* is geslaagd. Wanneer wordt teruggegrepen op de eisen vanuit de landelijke overheid, dan waren de doelen:

1. het huisvesten van statushouders volgens de opgave die de regionale regietafel oplegt;
2. het zorgen voor maatschappelijke begeleiding met daarbij de volgende regels:
  - a. statushouders een opleiding tot inburgering laten afronden;
  - b. statushouders een participatieverklaring laten tekenen;
  - c. statushouders in het eigen onderhoud laten voorzien of anders een uitkering geven.

Om over de doelen 2a, 2b en 2c iets te kunnen zeggen, is informatie nodig. De gemeente kiest er voor statushouders na 12 maanden op dezelfde manier als de andere inwoners te behandelen. Dat is de reden dat ook niets meer bijgehouden

over statushouders na die periode. Het aantal statushouders met een bijstandsuitkering wordt niet apart geregistreerd, er is wel een schatting. Het aantal statushouders sinds 2014 is wel bekend bij Timpaan, die de eigen werkzaamheden registreert. De gemeente registreert statushouders nergens apart. Hoeveel

	Is er een registratie?
Aantal statushouders sinds 2014	✓
Aantal statushouders voor 2014	✗
Aantal statushouders die inburgeringsexamen haalden	✗
Aantal statushouders die inburgeringsopleiding doen	✗
Statushouders met bijstandsuitkering	✗
Statushouders die een beroepsopleiding volgen	✗
Statushouders die een baan hebben gevonden	✗
Uit de gemeente vertrokken statushouders	✗

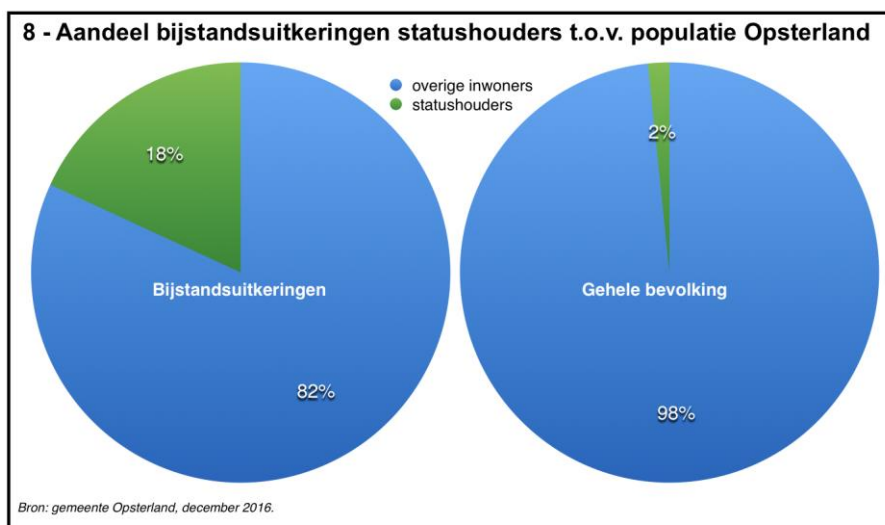
Bron: opgave gemeente Opsterland, januari 2017

statushouders vóór 2014 in de gemeente kwamen wonen, weet de gemeente niet. Het totale aantal statushouders dat nu nog in de gemeente woont is ook niet exact bekend. Hoe het met de groep gaat op het gebied van werk of opleiding is onbekend omdat er geen registratie van is. Zodoende is eigenlijk nauwelijks duidelijk te maken hoe het de statushouders in Opsterland vergaat. Timpaan weet precies hoe het met de statushouders na afloop van het eerste jaar gaat en maakt hierover ook intern een evaluatie. Deze informatie gaat echter niet naar de gemeente, behalve als er een probleem is dat door een gebiedsteam moet worden opgelost.

Wat er echter na het jaar begeleiding van Timpaan gebeurt, is alleen op individuele basis te achterhalen. Bij de gemeente Opsterland wordt namelijk bewust niet bijgehouden hoe het met de *groep statushouders gaat*. Onbekend is of de inburgeringscursus is gehaald, terwijl vanuit de Participatiewet via de Taaleis, hierop wel toezicht gehouden kan en zelfs moet worden. Ook wordt niet geregistreerd hoeveel statushouders een betaalde baan hebben gevonden. Uit de interviews bleek dat van één van de circa 125 statushouders bekend was dat hij betaald werk had.

4.4.3 Statushouders en bijstandsuitkeringen

Voor zover de gemeente weet, ontvangen alle statushouders -op één na- een bijstandsuitkering en hebben geen betaald werk met eventueel een aanvullende uitkering:

Door de recente instroom zijn er nu *geschat* zo'n 125 statushouders in de bijstand, van de in de totaal 689 bijstandsuitkeringen die in Opsterland worden uitgekeerd. Het beeld uit de media dat statushouders veel potentieel hebben, zien de ambtenaren niet terug in hun contacten. Wanneer een gezin in Opsterland komt wonen, kijkt de ambtenaar van Werk & Inkomen welke van de twee volwassenen de beste kansen op de arbeidsmarkt heeft, die persoon zal worden geactiveerd. Dit is een pragmatische keuze voor wat de meeste kans heeft. Hierin wijkt het beleid niet af van andere Opsterlanders.

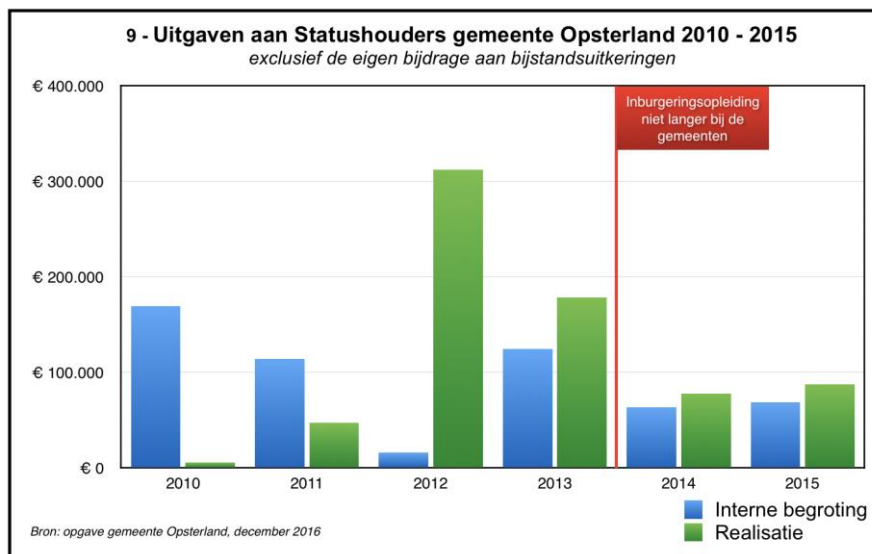
Ook bij het college zijn er zorgen over de toekomst van statushouders. Opsterland had voor de komst van de statushouders al een laagopgeleide bevolking en weinig werkgevers lijken op statushouders te zitten wachten. Het college weet dat het moeilijk is voor statushouders om werk te vinden - net als voor veel andere inwoners van Opsterland.. Dat veel statushouders de taal niet of onvoldoende beheersen is hiervan een belangrijke oorzaak, zo wordt toegegeven. Daar staat echter tegenover dat er ook wel autochtonen zijn die het Nederlands niet of nauwelijks machtig zijn. Dus daarom vindt het college dat voor de groep statushouders geen apart beleid nodig is. Het college vindt dat,gezien de arbeidsmarkt, het voor alle ontvangers van bijstand lastig is om aan het werk te komen, niet alleen voor statushouders. Gezien de problemen met de taal en de opleiding van de statushouders denkt het college dat de groep nog lang aan de zorgen van de gemeente zal zijn toevertrouwd.

4.4.4 Statushouders en de gemeentefinanciën

Voor de gemeentelijke financiën zijn er drie aspecten van belang:

- de kosten van de maatschappelijke begeleiding die door het rijk worden betaald. Per statushouder wordt €2.370¹¹ door het rijk aan de gemeente overgemaakt. De zorg koopt de gemeente extern in;
- de kosten van de opleiding tot inburgering die de gemeente tot en met 2013 zelf met een subsidie moest betalen; dit was een aanzienlijk bedrag
- de kosten van de eigen bijdrage van de gemeente aan de uitbetaalde bijstandsuitkeringen, dit is 10% van het uitgekeerde bedrag of ongeveer €1.500 per jaar per uitkeringsgerechtigde.

Een overzicht van de inkomsten en uitgaven in de afgelopen vijf jaar laat vooral zien dat de bijdragen van de overheid niet synchroon met de kosten bij de gemeente liepen:

In de programmabegrotingen die de raad vaststelt is deze verdeling niet te vinden. De gegevens komen uit een interne begroting. Over de onderzochte vijf jaren is in deze begrotingen een bedrag van €556.111 beschikbaar gesteld voor statushouders. Er is in dezelfde periode €707.653 aan uitgegeven, *een overschrijding van 27%*. Deze uitgaven zijn alleen voor de maatschappelijke begeleiding voor inburgering tot 2016 en scholing tot 2013.

Hiernaast heeft de gemeente Opsterland ook lasten die voortvloeien uit de eigen bijdrage voor de bijstandsuitkering, die is net als bij andere inwoners van Opsterland 10% van de totale kosten. De verrekening hiervan met het rijk vindt plaats met een vertraging van twee jaar. Daarom is met het rijk afgesproken om de rijksbijdragen aan de bijstandsuitkering eerder uit te betalen, maar uiteindelijk betaalt de gemeente jaarlijks 10% van de uitkeringen zelf. Ter illustratie: de lasten van de eigen bijdrage van de gemeente Opsterland voor de bijstandsuitkeringen van de statushouders in 2016 bedragen naar schatting van de ambtenaren €184.500 per jaar bij het huidige aantal statushouders.

¹¹ Zie Bestuursakkoord, november 2015.

Hoofdstuk 5 Conclusies & Aanbevelingen

In dit hoofdstuk staat eerst hoe het beleid en de uitvoering daarvan door de gemeente Opsterland voldoet aan de criteria die voor het onderzoek zijn geformuleerd. Daaruit worden conclusies getrokken, waarbij de rekenkamercommissie tevens de centrale onderzoeksvraag beantwoordt. Ten slotte volgen enkele aanbevelingen aan de gemeenteraad.

5.1 Normenkader

Voor het onderzoek is een normenkader gemaakt; dit zijn criteria waaraan de feiten uit het onderzoek worden getoetst.

8 - Normenkader onderzoek integratie statushouders			
	Onderzoeksnorm	Feitelijke situatie	Score
1	De gemeente heeft beleid voor de integratie van statushouders en beleid voor de huisvesting van de statushouders	De gemeente Opsterland heeft geen integraal beleid voor statushouders vastgesteld. Voor de maatschappelijke begeleiding is een opdracht verstrekt en werkende weg is beleid ontstaan dat erop is gericht de statushouder te huisvesten en een jaar maatschappelijk te begeleiden. Daarna wordt de statushouder als iedere andere inwoner van Opsterland gezien.	✗
2	In het beleid wordt aandacht geschonken aan de doelstellingen die bereikt moeten worden en de wijze waarop dat zal worden vastgesteld	Het beleid is niet geformaliseerd. Voor het niet-geformaliseerde beleid geldt dat er primaire doelen zoals huisvesting en begeleiding zijn genoemd. De manier waarop dit moet worden vastgesteld is niet bepaald.	○
3	De uitvoering is beleidsconform en ook de uitbestede werkzaamheden worden doorlopend gecontroleerd op deze beleidsconformiteit	De uitvoering van het deel waarvoor beleid is, is conform dat beleid: Opsterland voldoet aan de taakstelling van het rijk. De statushouders worden de eerste twaalf maanden begeleid door een externe instantie.	✓
4	Het beleid voldoet aan de landelijke en de gemeentelijke regelgeving	De gemeente voldoet aan de taakstelling voor huisvesting en geeft de statushouders 12 maanden maatschappelijke begeleiding.	✓
5	De afwegingen bij de keuze voor de externe partijen is transparant	Het college heeft in een brief aan de raad duidelijk gemaakt waarom is gekozen voor Timpaan. De argumenten zijn duidelijk.	✓
6	De informatie over de aard, het aantal statushouders en de kosten van de integratie van deze mensen worden op een betrouwbare en transparante wijze bijgehouden en gerapporteerd aan de gemeenteraad	De gemeente Opsterland heeft geen doelgroepenbeleid. Hierdoor is er geen registratie op groepsniveau. Opsterland weet daarom niet hoeveel statushouders een opleiding doen, hoeveel zijn geslaagd, hoeveel er werk en er een uitkering hebben. Aan de raad wordt hierover geen getalsinformatie verstrekt, want die is er niet.	✗
7	De gemeenteraad wordt tijdig en volledig geïnformeerd over de integratie van statushouders en weet op welke wijze ze kaders kunnen stellen en deze controleren	Het college en het ambtelijk apparaat van Opsterland heeft geen inzicht hoe het met de integratie van de statushouders verloopt nadat de maatschappelijke begeleiding na 12 maanden is beëindigd. De raad weet daarom ook niet hoe de integratie verloopt en mist daarmee de mogelijkheid tot controle of bijsturen.	✗
8	De gemeente heeft een doelmatige besteding van het budget en rapporteert aldus.	De kosten van 'minderheden' zoals het in de administratie wordt beschreven liggen een stuk hoger dan de begroting. Hierover is de raad niet apart geïnformeerd.	✗

5.2 Conclusies

Voor dit onderzoek heeft de rekenkamercommissie de volgende centrale vraag gesteld:

Welk beleid heeft de gemeente Opsterland voor de integratie van statushouders en wordt dit beleid rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?.

De gemeente Opsterland heeft de toepasselijke landelijke regels rechtmatig uitgevoerd. De gemeente heeft een beleid om statushouders in twaalf maanden in de samenleving te laten integreren en ze daarna niet langer als een bijzondere groep te begeleiden. De doeltreffendheid van dit beleid is hierdoor gering, omdat de gemeente na de twaalf maanden begeleiding de statushouders niet als groep volgt, niet weet in welke mate de integratie volledig is geslaagd en of verder

acties vanuit de gemeente nodig zijn., De doelmatigheid van de ingezette middelen in het eerste jaar is ook hierdoor beperkt. Het feit dat de gemeente geen specifiek activeringsbeleid heeft na het eerste jaar voor deze doelgroep, zorgt voor een ondoelmatige inzet van de gemeentelijke middelen. .

De rekenkamercommissie concludeert op basis van het onderzoek het volgende:

1 - DE GEMEENTE OPSTERLAND HEEFT GEEN EIGEN BELEID VOOR DE INTEGRATIE VAN STATUSHOUDERS IN DE GEMEENTE

Het college kiest ervoor om geen beleid voor de integratie van statushouders op te stellen omdat de gemeente geen beleid voor aparte doelgroepen wil. Het enige geformaliseerde beleid dat het college voor statushouders uitvoert zijn zodoende de landelijke regels. De ambtelijke organisatie heeft de afgelopen jaren echter wel pragmatisch beleid ontwikkeld, dat echter niet in onderlinge samenhang met de raad is gedeeld.

2 - DE GEMEENTE OPSTERLAND HUISVEST EN BEGELEIDT DE STATUSHOUDERS CONFORM DE LANDELIJKE RICHTLIJNEN

Het is de gemeente Opsterland uitstekend gelukt om meer statushouders te huisvesten dan de doelstelling van het rijk. Ook is de maatschappelijke begeleiding met vrijwilligers prima verlopen. Voor het tekenen van participatieverklaringen is een programma opgezet. Opsterland voldoet hiermee aan alle landelijke eisen. Opsterland voert het beleid **rechtmatig** uit.

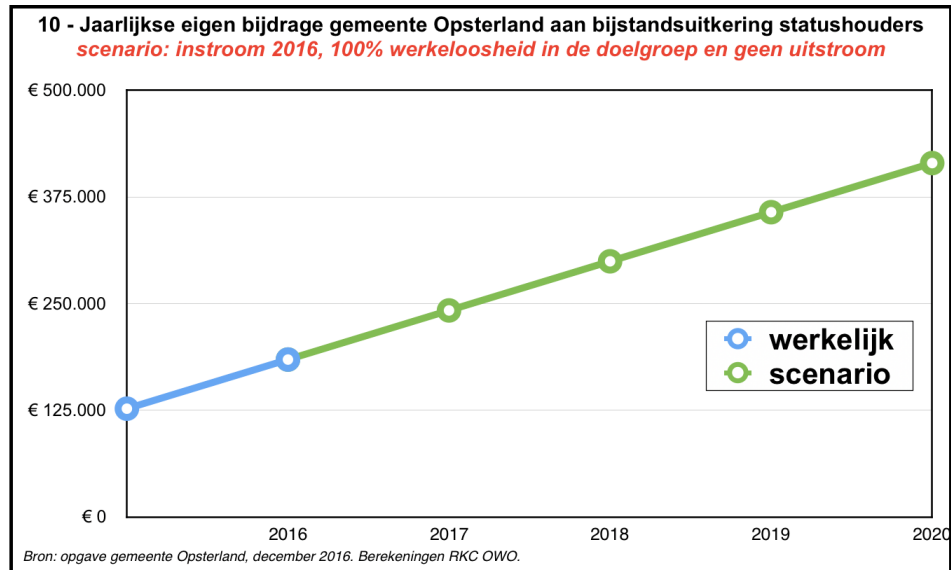
3 - DE GEMEENTE OPSTERLAND WEET NIET OF DE STATUSHOUDERS SUCCESVOL INTEGREREN

Omdat er na de twaalf maanden van begeleiding door Timpaan geen registratie is, weet de gemeente Opsterland niet hoe het daarna met de statushouders gaat. De gemeente weet niet of de inburgeringscursus goed verloopt, heeft geen inzicht of de statushouders de taal beheersen en of ze betaald werk kunnen vinden. Afgezien van informatie uit het eerste jaar en enkele specifieke voorbeelden heeft de gemeente geen informatie over of de statushouders echt integreren. Zo kan niet worden vastgesteld of de uitvoering van het beleid **doeltreffend** is.

4 - STATUSHOUDERS LEVEN VOORAL VAN EEN BIJSTANDSUITKERING MET GROTE GEVOLGEN VOOR DE GEMEENTEFINANCIËN

Uit het onderzoek blijkt dat de gemeente op de hoogte was van slechts één statushouder die betaald werk vond, waardoor de afhankelijkheid van de bijstand verdween. Alle andere statushouders leven van een bijstandsuitkering. De eigen bijdrage van de gemeente bij de bijstandsuitkeringen is in 2016 opgelopen tot geschat €184.500 *per jaar*, exclusief de ambtelijke uitvoeringskosten.

Als in 2017 en latere jaren de instroom van statushouders aanhoudt, dan zullen de lasten in de komende jaren verder oplopen:

In een gemeente die fors moet bezuinigen zijn deze jaarlijkse kosten een behoorlijke last. Vanwege een lage uitstroom verwacht het college dat deze last nog lange tijd blijft.

5 - DE GEMEENTE OPSTERLAND IS NIET ACTIEF OM DE STATUSHOUDERS AAN HET WERK TE KRIJGEN EN ONDERSTEUNT ZE BEPERKT IN HET VOLGEN VAN EEN OPLEIDING

Uit het onderzoek bleek dat statushouders in het eerste jaar nauwelijks worden *geactiveerd*. De gemeente Opsterland maakt ook geen gebruik van de sanctiemogelijkheden om dit kracht bij te zetten. Er is zelfs nog geen richtlijn voor terwijl in Opsterland al meer dan 125 statushouders zonder werk wonen. Een andere kant van dezelfde medaille is dat ambitieuze statushouders die een opleiding willen volgen, door de regels en het gebrek aan hulp van de gemeente die opleiding niet gaan volgen en daardoor afhankelijk blijven van een bijstandsuitkering. De **doelmatigheid** van het beleid is door de zeer geringe uitstroom tot nu toe dus heel beperkt.

6 - DE KOSTEN VAN STATUSHOUDERS Overschrijden DE BEGROTING AL JAREN

Gebleken is dat in de onderzochte periode van 2010 tot en met 2016 ruim anderhalve ton meer is uitgegeven dan begroot, een overschrijding van 27%. Ofschoon de raad in de verantwoording op totaalniveau werd geïnformeerd, is er door het college geen totaaloverzicht van de kosten van statushouders over een langere periode gegeven. Gezien de hoge jaarlijkse kosten en de noodzaak te bezuinigen in Opsterland, is het voor de gemeenteraad lastig de controlerende taak in dit dossier goed uit te voeren.

5.3 Aanbevelingen

Voorgaande leidt tot de volgende aanbevelingen aan de gemeenteraad van Opsterland. Draag het college op:

I. EEN INTEGRAAL BELEID OP TE STELLEN VOOR STATUSHOUDERS MET ALS DOEL ZE VOLLEDIG TE LATEN INTEGREREN

Gezien het substantiële aantal statushouders in Opsterland en het onvoorspelbare karakter van eventuele nieuwe instroom draagt de raad het college op integraal beleid te vormen om statushouders volledig te laten integreren in Opsterland. Statushouders moeten binnen afzienbare termijn de Nederlandse taal beheersen en betaald werk vinden. De gemeente stimuleert dat en sanctioneert dat waar nodig en maakt gebruik van alle wettelijke instrumenten.

II. DE RAAD TWEE MAAL PER JAAR TE INFORMEREN OVER HET VERLOOP VAN INGEVOERDE BELEID

Schenk hierbij o.a. aandacht aan de uitstroom naar betaald werk, de kosten voor de gemeente van de activiteiten van integratie, de uitgedeelde sancties en de mensen die niet zijn geslaagd voor de inburgeringscursus.

III. EEN PLAN TE MAKEN OM DE STATUSHOUDERS UIT DE JAREN TOT 2016 ALSNOG TE LATEN INTEGREREN

Naar schatting wonen in Opsterland ten minste 125 huishoudens van statushouders die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering. Deze groep vormt 18% van het aantal bijstandsonvangers terwijl het minder dan 2% van de bevolking is. Maak een plan voor deze groep om hen alsnog volledig te laten integreren en een betaalde baan te vinden. Presenteer dit plan zo spoedig mogelijk in de raad.

IV. DE RAAD OVER ÉÉN JAAR TE INFORMEREN OVER DE UITVOERING VAN DE AANBEVELINGEN

Hoofdstuk 6 Bestuurlijke reactie en Nawoord van de rekenkamercommissie

6.1 Bestuurlijke reactie

Aan de Rekenkamercommissie Opsterland

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Tel.nr.:	Bijlagen:
	13 maart 2017	2017-08995	Hieke Ferwerda	(0512) 386 229	
Onderwerp:				Beetsterzwaag, 11 april 2017	
reactie op rapport onderzoek integratie van statushouders				Verzonden op:	

Geachte Rekenkamercommissie,

Op 13 maart jl. hebben wij uw rapport ontvangen van het onderzoek naar de integratie van statushouders in onze gemeente. In deze brief geven wij u onze bestuurlijke reactie.

De onderzoeksperiode richt zich op de jaren 2010 – 2016. Vooral in de jaren 2014 – 2016 is er een grote toename geweest van het aantal te huisvesten statushouders in onze gemeente. Directe aanleiding hiervoor was de grote instroom van asielzoekers en toekenning van verblijfsvergunningen in deze jaren, waardoor de taakstelling voor onze gemeente bijna verdubbeld werd. Het verheugt ons dat wij de taakstelling – samen met onze partners de woningcorporaties Elkien en WoonFriesland en Timpaan Welzijn – in deze jaren gehaald hebben, waardoor vanaf nu onze focus weer volledig gericht kan zijn op participatie, integratie en gezondheid.

In het onderstaande treft u puntsgewijs onze opmerkingen aan en onze reactie op de conclusies en aanbevelingen.

1. De financiële aspecten van de landelijke wet- en regelgeving (pag. 5)

In het schema worden bedragen genoemd ten behoeve van een aantal regelingen, die niet correct verwerkt zijn. De aangedragen gegevens zijn niet juist overgenomen.

De financiële aspecten zijn als volgt:

- Vanuit de Wet Inburgering 2006 ontvangen wij een bijdrage van het Rijk voor de maatschappelijke begeleiding. Deze bijdrage bedraagt per 1 januari 2016 € 2.370,-- per gehuisveste statushouder.
- Het genoemde bedrag van € 4.430,-- komt voort uit de financiële afspraken die gemaakt zijn in het Bestuursakkoord november 2015. Landelijk is € 381 miljoen ter beschikking gesteld. Hoofdelijk verdeeld over de geschatte instroom is dit € 4.430,-- per statushouder.

2. Taak en rol provinciale regietafel (pag. 7, paragraaf 3.1.1)

De taak en rol van de regionale regietafel is niet correct weergegeven in het rapport. De regionale regietafels zijn ingesteld vanuit de Landelijke Regietafel Verhoogde Asielinstroom en leveren een bijdrage aan een integrale benadering van de opvang van asielzoekers en huisvesting van vergunninghouders. De taakstelling huisvesting statushouders wordt bepaald door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en is een afgeleide van de verwachte instroom. De hoogte van de taakstelling wordt bepaald op grond van het aantal inwoners van een gemeente. Regelmatig zijn de raden van de Friese gemeenten geïnformeerd door de regionale regietafel over de stand van zaken ten aanzien van de ontwikkelingen.

3. Zorgen college over toekomst van statushouders (pag. 16, 3^e paragraaf)

Deze alinea is niet de juiste vertaling van onze zorgen over de toekomst van de statushouders. De opmerkingen, die in deze alinea zijn genoemd, zijn gemaakt in het licht van het thema laaggeletterdheid. Allochtonen kunnen niet of maar moeizaam voldoen aan de Wet Taaleis. Dit heeft niet te maken met onwil, maar met laaggeletterdheid en analfabetisme. Dit thema kan zowel voor autochtone als allochtone inwoners van onze gemeente van toepassing zijn. Wij zien hierin dan ook geen aanleiding om de statushouder hiervoor een boete op te leggen. Uiteraard is het niet goed beheersen van de Nederlandse taal een belemmering bij het vinden van een baan, maar dit geldt voor meer inwoners van onze gemeente.

Wij hebben doelbewust gekozen geen doelgroepenbeleid te voeren, maar beleid te ontwikkelen dat voor alle inwoners van gemeente Opsterland geldt.

Wij hebben te maken met een moeilijke arbeidsmarkt. Dit maakt dat onze uitkeringsgerechtigden veel moeite hebben betaald werk te vinden. Deze problematiek is echter niet gegroeid of versterkt door de toename van het aantal statushouders binnen de groep uitkeringsgerechtigden.

Bestuurlijke reactie op de conclusies

In het onderstaande geven wij nu verder in op de conclusies uit uw rapport.

Conclusie 1:

De gemeente Opsterland heeft geen eigen beleid voor de integratie van statushouders in de gemeente.

- Wij onderschrijven deze conclusie. Zoals eerder aangegeven voeren wij doelbewust geen doelgroepenbeleid. De extra middelen die door het Rijk in het kader van het Bestuursakkoord verhoogde asielinstroom beschikbaar zijn gesteld, kunnen ingezet worden ter activering van alle uitkeringsgerechtigden.

Conclusie 2:

De gemeente Opsterland huisvest en begeleidt de statushouders conform de landelijke richtlijnen

- Het is ons inderdaad gelukt in 2016 meer statushouders te huisvesten dan de opgelegde taakstelling vanuit het Rijk. Zoals eerder aangegeven, hebben wij dit mooie resultaat bereikt in samenwerking met onze ketenpartners.

Conclusie 3:

De gemeente Opsterland weet niet of de statushouders succesvol integreren

- Wij hebben een ander beeld van de werkelijkheid met betrekking tot succesvol integreren. Na een jaar eindigt de maatschappelijke begeleiding door een vrijwilliger van Timpaan Welzijn. Aan het einde van het jaar wordt een eindrapportage gemaakt door de vrijwilliger over de stand van zaken. Indien nodig worden vervolgacties ondernomen. Daarnaast zijn de statushouders in

beeld bij de klantmanager inkomen en heeft die in dat kader regelmatig gesprekken met de statushouders; ook na één jaar. De vraag is: wanneer is een statushouder geïntegreerd? Het al dan niet hebben van werk is niet de enige indicator daarvoor. Het is heel goed mogelijk, dat een statushouder nog geen werk heeft, maar wel een sterk sociaal netwerk in het dorp en bijvoorbeeld vrijwilligerswerk verricht.

Conclusie 4:

Statushouders leven vooral van een bijstandsuitkering met grote gevolgen voor de gemeentefinanciën

- Deze conclusie laten wij voor rekening van de rekenkamercommissie. Wij willen u er wel op wijzen, dat een dergelijke conclusie verkeerd kan worden uitgelegd.

Het klopt, dat statushouders op dit moment een bijstandsuitkering ontvangen. De bijstandsvoorziening is bedoeld voor mensen in een kwetsbare financiële positie, dus ook voor statushouders. Zoals de conclusie nu is geformuleerd, suggereert deze dat de eigen bijdrage van de gemeente in de bijstandsuitkeringen in 2016 is opgelopen door de instroom van statushouders. Dit is echter niet juist. De stijging in de totale omvang van de populatie uitkeringsgerechtigden is verantwoordelijk voor het tekort op de bijstandsuitkeringen. Wij ontvangen van het Rijk jaarlijks een doeluitkering, die deels gebaseerd is op de historische ontwikkeling van het bestand (2/3) en deels op objectieve verdelmaatstaven (1/3).

Daarnaast is het genoemde scenario zoals voorgesteld in de grafiek niet realistisch te noemen. De instroom van asielzoekers is zeer sterk gedaald in de afgelopen maanden. Voor 2017 is de gemeentelijke taakstelling een stuk lager dan in de twee voorafgaande jaren.

Conclusie 5:

De gemeente Opsterland is niet actief om de statushouders aan het werk te krijgen en ondersteunt ze beperkt in het volgen van een opleiding

- Wij delen deze conclusie niet met u. Als gemeente zetten wij - vanaf het moment dat een statushouder en/of zijn gezin gehuisvest wordt in onze gemeente - in op participatie en integratie. Onderdelen hiervan zijn bijvoorbeeld de workshops in het kader van de participatieverklaring, de taallessen en de inburgeringscursus. Daarnaast wordt direct contact gelegd met de klantmanager inkomen. De genoemde activiteiten zijn randvoorwaarden voor het vinden van een baan en/of het doen van vrijwilligerswerk.

Daarnaast concludeert u in de uitwerking van de conclusie, dat we geen gebruik maken van de sanctiemogelijkheden die er zijn om uitkeringsgerechtigden aan het werk te krijgen. Echter in de arbeidsmarkt die wij als gemeente kennen, is het voor alle uitkeringsgerechtigden moeilijk werk te vinden. Wij gaan met statushouders wat betreft het opleggen van sancties niet anders om dan met andere uitkeringsgerechtigden.

Conclusie 6:

De kosten van statushouders overschrijden de begroting al jaren

- Deze conclusie is niet correct. De rijksfinanciering voor inburgeringscursussen was niet kostendekkend. We hebben als gemeente daardoor eigen middelen bijgelegd om de statushouders te kunnen laten voldaan aan de kwalificatie-eisen. Vanaf 2014 is dit geen gemeentelijke taak meer, maar was er nog wel sprake van een na-effect van de in rekening gebrachte kosten.

Bestuurlijke reactie op de aanbevelingen.

In het onderstaande gaan wij puntsgewijs in op de door u gedane aanbevelingen.

Aanbeveling 1:

Een integraal beleid op te stellen voor statushouders met als doel ze volledig te laten integreren.

- Wij hebben geen doelgroepenbeleid, maar leggen de komende tijd wel meer accenten. Vóór de start van het onderzoek hebben wij hiervoor al initiatieven ontwikkeld. Met ons activeringsplan nieuwkomers en het nieuw te ontwikkelen plan van aanpak gezondheid nieuwkomers geven wij een eerste aanzet tot een verdere integratie van de statushouders. Het beheersen van de Nederlandse taal door het volgen van taalonderwijs en het hebben en ervaren van een goede gezondheid zijn hierin belangrijke speerpunten. Op die manier dragen wij bij om de groep van nieuwkomers maximaal te laten integreren. Wij blijven de diverse plannen met elkaar verbinden en zorgen ervoor, dat in de uitvoering integraal wordt samengewerkt.

Aanbeveling 2:

De raad twee maal per jaar te informeren over het verloop van ingevoerde beleid

- Wij informeren de raad op een aantal manieren. De raad wordt (formeel) via de reguliere P&C-cyclus op meerdere momenten in het begrotingsjaar geïnformeerd over de voortgang van het gevoerde beleid. Daarnaast is er frequent verder aanvullend inhoudelijke informatievoorziening via de klankbordgroep sociaal domein.

Aanbeveling 3:

Een plan te maken om de statushouders uit de jaren tot 2016 alsnog te laten integreren

- Ten aanzien van deze aanbeveling verwijzen wij u naar ons antwoord onder aanbeveling 1. In het activeringsplan worden ook deze statushouders meegenomen. We zijn in het plan uitgegaan van de gehele populatie, die nu op dit moment een uitkering ontvangt.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

Koën van Veen

de burgemeester,

Ellen van Selm

Postbus 10.000
9244 ZP Beetsterzwaag

Hoofdstraat 82
9244 CR Beetsterzwaag

T (0512) 386 222
F (0512) 381 875

E gemeente@opsterland.nl
I www.opsterland.nl

IBAN NL82 8NGH 028.50.06.606
BTW NL001950149B01

6.2 Nawoord van de rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie constateert dat het college een aantal punten (onder 1, 2 en 3 én onder conclusie 6) in de rapportage 'niet correct' noemt. De bedragen en de feiten zoals genoemd in de rapportage zijn na het onderzoek gecheckt door de ambtelijke organisatie. De rekenkamercommissie heeft vervolgens via een memorie van antwoord toegelicht hoe is omgegaan met de ambtelijke reacties. Het bevreemdt de rekenkamercommissie dat na de ambtelijke check op de feiten (ambtelijk wederhoor-procedure) andere informatie in de bestuurlijke reactie wordt aangedragen.

In dit nawoord concentreert de rekenkamercommissie zich op de door het college in meer of mindere mate ter discussie gestelde 3 conclusies:

- Het college geeft bij conclusie 3 aan een ander beeld te hebben bij succesvol integreren. De rekenkamercommissie heeft in haar conclusie duidelijk gemaakt dat het college van B&W en de raad geen informatie hebben over de *voortgang* van de integratie. De kwestie die centraal staat is het ontbreken van registraties bij de gemeente en niet de vraag wanneer een statushouder is geïntegreerd;
- Het college noemt de grafiek behorende bij conclusie 4 niet realistisch. De rekenkamercommissie wijst er op dat de grafiek een illustratie is bij ongewijzigd beleid en geen voorspelling.
- Ten aanzien van conclusie 5 wijst de rekenkamercommissie er op dat statushouders speciale aandacht vragen en in de ogen van de rekenkamercommissie geen 'gewone' Opsterlanders zijn. Het feit dat het statushouders betreft geeft de gemeente ook speciale bevoegdheden.

Gelet op bovenstaande adviseert de rekenkamercommissie de Raad om de conclusies van het onderzoek te onderschrijven en de aanbevelingen – die aansluiten bij de conclusies - middels besluitvorming over te nemen.

Bijlage 1 Participatieverklaring

Grondtekst Participatieverklaring

Welkom in Nederland!

U bent net komen wonen in Nederland of u woont hier al een tijdje. Wij willen u graag informeren over het samenleven in Nederland en de dingen die hier belangrijk zijn.

Participatie vinden we in Nederland heel belangrijk. Evenals de waarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Met deze waarden hangen rechten samen waarop u een beroep kunt doen.

Vrijheid:

In Nederland mag iedereen denken, doen en zeggen wat hij wil. Dit betekent dat:

- Iedereen zijn eigen mening mag uiten.
- Iedereen een eigen geloof of leefstijl mag hebben.
- Iedereen vrij is wel of niet te geloven.
- Iedereen recht heeft op eigen keuzen en zelfstandigheid (zelfbeschikkingsrecht)

Hieraan zitten wel grenzen. Wat iemand doet of zegt mag nooit in strijd zijn met de wet. Je mag bijvoorbeeld niet iemand met opzet beledigen, discrimineren of aanzetten tot haat.

Gelijkwaardigheid:

In Nederland worden alle burgers gelijk behandeld. Alle burgers hebben dezelfde rechten en plichten: mannen, vrouwen, homoseksuelen, hetero's, gelovigen, niet gelovigen etc. Discriminatie wordt niet geaccepteerd.

Solidariteit:

In Nederland vragen we burgers elkaar te helpen en bij te staan als dat nodig is. Burgers zijn samen verantwoordelijk voor de samenleving. Burgers hebben recht op een veilige leefomgeving, fatsoenlijke huisvesting, eerlijke arbeidsvoorwaarden en minimumloon bij werk, goed onderwijs en goede medische zorg. De overheid heeft de plicht mensen te beschermen tegen uitbuiting en ongelijke behandeling. Burgers moeten in principe in hun eigen levensonderhoud voorzien. Als dat niet op eigen kracht lukt, en er is niemand die kan helpen, dan biedt de overheid hulp.

Participatie:

In Nederland vragen we alle burgers bij te dragen aan een prettige en veilige samenleving, bijvoorbeeld door te werken, naar school te gaan of door vrijwilligerswerk te doen. Dat kan in de wijk, op school of in een vereniging. Het spreken van de Nederlandse taal is hierbij heel belangrijk.

*****

Ik verklaar dat ik kennis heb genomen van bovengenoemde waarden van de Nederlandse samenleving, en dat ik ze graag zal helpen uitdragen. Ik verklaar dat ik actief een bijdrage wil leveren aan de Nederlandse samenleving en reken erop dat ik daarvoor ook de ruimte en medewerking krijg van mijn medeburgers.

[_ - _ - _], te [_____],

Naam:

Geboortedatum:

Handtekening:

Bijlage 2 - Lijst van bronnen

Documenten van de gemeente Opsterland

- Begrotingen 2010 - 2017
- Verantwoording 2010 - 2015
- Kadernotitie onderwijsbeleid 2004 - 2020 gemeente Opsterland van 5 juli 2004
- Beantwoording vragen Opsterlands Belang m.b.t. integratie nieuwe Nederlanders van 11 oktober 2016
- B&W-advies Onderhandelaarsakkoord Verhoogde Asielinstroom van 17 mei 2016
- Brief van college aan gemeenteraad over de besluitvorming AZC van 12 juli 2016
- B&W-advies over maatschappelijke begeleiding door Timpaan van 8 juli 2013
- B&W-advies De Twa Buken van 26 april 2016
- B&W-advies Subsidie maatschappelijke begeleiding nieuwkomers van 14 april 2015
- Brief aan de gemeenteraad van het college over de besluitvorming AZC van 13 oktober 2016
- Beleidsplan Drie Decentralisaties 2015-2018 van 19 november 2014
- Beschikking maatschappelijke begeleiding Timpaan 2015 van 16 april 2015
- Beschikking 2013 Timpaan maatschappelijke begeleiding van juni 2013
- Bijlage raadsvoorstel Opvang vluchtelingen van 2015
- Brief aan Timpaan over subsidie maatschappelijke begeleiding Opsterland 2014 van 16 juli 2013
- Burgerjaarverslag 2013 en 2015
- Coalitieakkoord 2010-2014 en 2014-2018
- Aanvalsplan Laaggeletterdheid Opsterland 2016
- Uitvoeringsprogramma Beleidsplan Drie Decentralisaties 2015 - 2018
- Minderheden 2010-2015, een memo op aanvraag voor dit onderzoek, gemaakt door de afdeling Financiën
- Overzicht nieuwkomers per dorp, een memo op aanvraag voor dit onderzoek, gemaakt door de beleidsambtenaar
- Notitie armoedebeleid 2013
- Afspraken over de huisvesting van verblijfsgerechtigden tussen de gemeente Opsterland en Elken en WoonFriesland, uit 2004
- Product-overeenkomsten met het Friesland College 2010 - 2013
- Raadsvoorstel opvang vluchtelingen 2015 van 14 december 2015
- Schriftelijke vragen OB over nieuwkomers van 31 mei 2016
- Opsterland in de VNG, via de website van VNG
- Startnotitie 'Woonvisie Opsterland' van 2016

Documenten van Timpaan

- Overzicht wachtlijst, taakstelling en begeleiding t/m 3 juni 2015
- Rapportage tot medio september, van september 2014
- Korte stand van zaken per mei 2014
- Plan van aanpak Timpaan van juni 2013
- Werkplan 2015 van november 2014
- Jaarverslag Gemeente Opsterland 2015

Overige documenten

- Brieven van de regietafel Friesland aan de gemeenteraden en colleges B&W in 201
- Taakstelling 2016 - I van het COA van 2016
- Bestuursakkoord-asiel 2015
- Jaarverslagen Friesland College 2011 - 2014
- Brief Ministerie van BiZa over de taakstelling huisvesting vergunninghouders, eerste en tweede helft 2017, van 5 oktober 2016
- Ledenbrief VNG over bestuursakkoord verhoogde asielinstroom, 22 december 2015
- Vraag & Antwoord: Bijstand aan vergunninghouders, SZW 19 januari 2016
- Beleid Statushouders gemeente Leeuwarden dienst Sociaal Domein, juni 2016
- Gemeentefonds Septembercirculaire 2016, Ministerie van BiZa, 20 september 2016
- Uitwerking 'geld volgt statushouder' gereed, VNG, 21 september 2016
- Handreiking Wet Taaleis Participatiewet, Programmaraad samenvoordeklant.nl, augustus 2015
- Plan van Aanpak Statushouders 2017, De Fryske Marren, concept 30 mei 2016
- Ledenbrief VNG over bestuursakkoord, VNG, 22 december 2015
- Vraag & Antwoord: Bijstand aan vergunninghouders, SZW 19 januari 2016

Interviews

Naam	Functie
mevrouw P. Stroop	beleidsambtenaar vluchtelingen
mevrouw H. Ferwerda	beleidsambtenaar vluchtelingen
de heer A. Idzerda	beleidsambtenaar volkshuisvesting
de heer G. Damen	beleidsambtenaar financiën
mevrouw D. Amatbasar	medewerker Dienst Werk & Inkomen
mevrouw E. van Selm	portefeuillehouder
de heer W. Kooistra	portefeuillehouder
de heer P. van Dijk	portefeuillehouder
de heer S. Hietkamp	medewerker WoonFriesland, relatiemanager Opsterland
de heer K. Veldman	medewerker WoonFriesland, adviseur regio Opsterland
mevrouw A. van Gorkum	medewerker Timpaan, regiomanager
mevrouw Y. Suiveer	medewerker Timpaan, coördinator project nieuwkomers